

แนวทางการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรี
ในจังหวัดฉะเชิงเทรา

THE GUIDELINES OF EMPOWERMENT MODEL FOR LOCAL COMMUNITY
DEVELOPMENT OF WOMEN IN CHACHOENGSAO PROVINCIAL

เกษวดี เนืองศรี

KETWADEE NUENGSRİ

กิจฐเชต ไกรवास

KITTACHET KRIVART

อนูจิตร์ ชินสาร

ANUJIT CHINNASAN

วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

GRADUATE SCHOOL OF PUBLIC ADMINISTRATION BURAPHA UNIVERSITY

จังหวัดชลบุรี

CHONBURI PROVINCE

รับบทความ : 16 มกราคม 2563 /ปรับแก้ไข : 13 มีนาคม 2563 /ตอบรับบทความ : 24 มีนาคม 2563

Received : 16 January 2020 /Revised : 13 March 2020 /Accepted : 24 March 2020

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการเข้ามาพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา 2) แนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังของกลุ่มสตรีเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในจังหวัดฉะเชิงเทรา และ 3) กำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกลไกการขับเคลื่อนแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสำหรับกลุ่มสตรีในพื้นที่อื่น ด้วยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการพิจารณาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) วิเคราะห์ข้อมูลใช้การจำแนกประเภทข้อมูล (Typological analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสนับสนุน ประกอบด้วย 1) ผู้นำกลุ่มมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพ 2) การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) การสนับสนุนจากครอบครัว 4) การสนับสนุนจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม 5) ความเข้มแข็งและความสามัคคีของกลุ่มสตรี ส่วนปัจจัยอุปสรรค ประกอบด้วย 1) การขาดความพร้อมด้านเศรษฐกิจ 2) ปัญหาภายในครอบครัว 3) เวลาของสมาชิก 4) ขาดการมีส่วนร่วมจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ 5) การเข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ สำหรับแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลัง ประกอบด้วย 1) มีภาวะผู้นำและศักยภาพสูง 2) มีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง อย่างจริงจังและต่อเนื่อง 3) มีกระบวนการดำเนินงานภายในกลุ่มสตรีที่ชัดเจน

4) การให้อำนาจหน้าที่อย่างมีอิสระแก่สมาชิก 5) ส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนาตนเองและให้ความรู้แก่สมาชิก 6) สตรีจำเป็นต้องมีทักษะในการพูดต่อที่สาธารณะ 7) สนับสนุนอาชีพแก่สมาชิก และข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ 1) ควรเร่งจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศรีและกลุ่มสตรีของจังหวัด รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรี 2) ควรร่วมกันผลักดันให้รัฐบาลมีการกำหนดนโยบาย และกลไกการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง 3) ควรดำเนินการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยี การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และ 4) ควรเร่งจัดทำหลักสูตรแกนกลางในการพัฒนาศรีและกลุ่มสตรีของจังหวัด

คำสำคัญ : แนวทางการเสริมสร้างพลัง, การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น, กลุ่มสตรี

ABSTRACT

This research purposes are to study 1) supporting factors and obstacles, 2) guidelines and methods for empowerment of women, and 3) establishing policy recommendations, the mechanism of driving guidelines and empowerment methods for development, local communities for women in Chachoengsao. The key informant for this qualitative research were chosen purposively. The semi-structured interview form has been considered, data were collected through in-depth interviews and focus group. Typological Analysis, Comparative Analysis, Content Analysis are used in the data analysis. The research results showed the supporting factors that contained 1) strong and potential group leaders, 2) government and relevant agencies, 3) family support, 4) membership support, and 5) group unity strength. Obstructing factors consisted of 1) the lack of economic readiness, 2) problems within the family, 3) members' time, 4) lack of participation from the younger generation, and 5) chances in seeking of benefits. The guidelines and methods for empowerment also consist of 1) the high leadership and potential, 2) support from various related agencies, 3) clear process within the group of women, 4) independent authority to members, 5) independent authority to members, 6) encouraging to educate their members, 7) women's need of speaking skills, and 8) supporting occupations. In addition, recommendations can be seen in 1) develop a strategy development and empowerment of women in the community, 2) jointly encourage the government to set policies and serious drive mechanisms, 3) database development in promoting the use of digital media, and 4) a curriculum for the development of women's groups.

Keywords : Guidelines for empowerment, Local community development, Women group

บทนำ

ประเทศไทยได้เริ่มดำเนินงานด้านการพัฒนาศรีอย่างชัดเจนในช่วง ปี พ.ศ. 2505 โดยกรมการพัฒนาชุมชนได้เริ่มดำเนินงานพัฒนาศรีในชนบทตามแนวทางที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสตรีให้มีความพร้อมเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนตัว ชีวิตในครอบครัวและการมีส่วนร่วมในสังคม ตลอดจนมีความรู้ในการประกอบอาชีพและมีส่วนรับผิดชอบในการพัฒนาท้องถิ่น โดยรัฐบาลชุดปัจจุบันได้ให้ความสำคัญ

ด้วยการมีมติเห็นชอบการประกาศใช้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศรี พ.ศ. 2560-2564 โดยมีเป้าหมาย สร้างสังคมเสมอภาค ปราศจากการเลือกปฏิบัติ สตรีมีคุณภาพชีวิตที่ดี มั่นคงปลอดภัย ร่วมสร้างชาติ นำสมัย” นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้กำหนดให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งดำเนินการกิจกรรมการขับเคลื่อนให้มีความสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อสนับสนุนบทบาทของสตรีไทยในการมีส่วนร่วมพัฒนาประเทศ (Thammasat University Research and Consultancy Institute, 2017, p. 3)

จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นหนึ่งในพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลตะวันออก (Eastern seaboard) และระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern economic corridor) ทำให้พื้นที่ของจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้รับการพัฒนาทั้งในด้านด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งกลุ่มสตรีและองค์กรสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทราถือว่ามีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ ทั้งในระดับจังหวัด ระดับอำเภอ เช่น ส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของกลุ่มสตรี และกลุ่มแม่บ้านให้มีความพร้อมเพื่อยกระดับการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ ซึ่งฐานข้อมูลโอทอป ปี 2559 ระบุว่า จังหวัดฉะเชิงเทรามียอดจำหน่ายสินค้าโอทอป ถึง 2,327,102,805.00 บาท จากมูลค่ารวมทั้งหมดของประเทศ 125,208,367,515.00 บาท ทำให้สามารถแข่งขันกับตลาดต่างประเทศ และสร้างรายได้ให้ท้องถิ่นและเศรษฐกิจของประเทศจำนวนมาก จนได้รับรางวัลจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ ไม่ว่าจะเป็นรางวัลวิสาหกิจดีเด่น ของกรมส่งเสริมการเกษตร รางวัลโอทอป ของกรมการพัฒนาชุมชน เช่น วิสาหกิจชุมชนชุดชั้นในและเสื้อสตรีสำเร็จรูปตำบลบางพระ หรือกลุ่มแม่บ้านบางพระสามัคคี ได้รับรางวัล โอทอปชุดชั้นในระดับ 4 ดาว และรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่น วิสาหกิจชุมชนดอกไม้ประดิษฐ์แสงจันทร์ หรือกลุ่มสตรีดอกไม้ประดิษฐ์แสงจันทร์ ได้รับรางวัล โอทอปดอกไม้จันทร์ ระดับ 4 ดาว ติดต่อกัน 3 ปี วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบึงตะเข้ หรือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านบึงตะเข้ ได้รับรางวัลโอทอปข้าวหอมมะลิแดง วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านปากน้ำโจ้โล้ หรือวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรปากน้ำโจ้โล้ ได้รับรางวัลโอทอปมะม่วงแรด 3 รส วิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกหมอนเลี้ยงไหมทอผ้าบ้านอ่างเตย ได้รับรางวัลวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ระดับจังหวัดอันดับ 1 ระดับประเทศอันดับ 1 (Community Development Department, 2019, pp. 1-9) ซึ่งเป็นผลจากการประชุมคณะกรรมการอาเซียนด้านสตรี (ASEAN Committee on Women-ACW) ครั้งที่ 15 วันที่ 5-7 ตุลาคม พ.ศ. 2559 ณ ประเทศสิงคโปร์ ได้กำหนดแผนงานระหว่างปี ค.ศ. 2016-2020 ที่เน้นประเด็นสำคัญ ได้แก่ การส่งเสริมผู้นำสตรี การสร้างสังคมที่ปราศจากอคติระหว่างหญิงชาย ผลักดันให้การพัฒนาสตรีสู่การพัฒนาระบบหลัก ขจัดความรุนแรงต่อสตรี เสริมพลังบทบาทสตรีทางเศรษฐกิจ ป้องกันและเยียวยาสตรีที่อยู่ในภาวะเปราะบาง (Thammasat University Research and Consultancy Institute, 2017, p. 35)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความน่าสนใจที่จะศึกษาการเสริมพลังบทบาทสตรีทางเศรษฐกิจว่ากลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจได้ประสบผลสำเร็จนั้น มีปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคอะไรบ้าง ในการเข้ามาพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทราจนได้รับรางวัลและสร้างรายได้ให้แก่จังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งมีแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

3. เพื่อกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสำหรับกลุ่มสตรีในพื้นที่อื่น

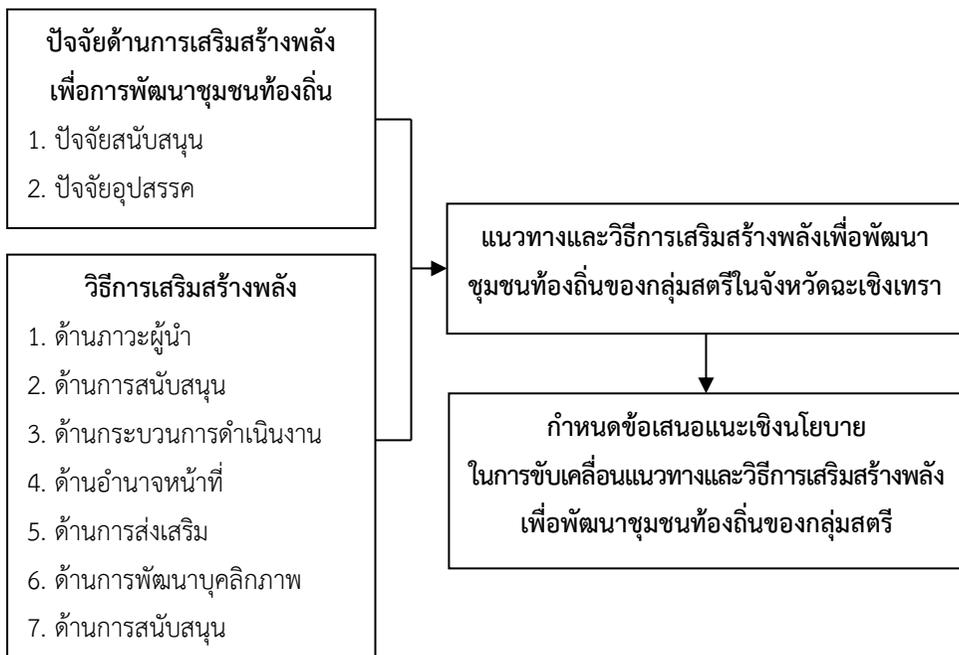
ประโยชน์การวิจัย

1. ได้ข้อมูลปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการวางแผนสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

2. ได้แนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา

3. ได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนรูปแบบแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสำหรับกลุ่มสตรี ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ในการกำหนดนโยบายและกลไกการขับเคลื่อนรูปแบบแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในพื้นที่อื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มสตรีและองค์กรสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยการเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและปฏิบัติงานในกลุ่มสตรีและองค์กรสตรี จังหวัดฉะเชิงเทรา บรรลุนิติภาวะแล้ว ทั้งผู้ชายและผู้หญิง ประกอบด้วย 1) กลุ่มสตรีต้นแบบ 5 กลุ่ม ๆ ละ 3 คน 2) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง 5 แห่ง ๆ ละ 1 คน และ 3) กลุ่มนักวิชาการด้านการพัฒนาบทบาทสตรี/องค์กรสตรี 3 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบกึ่งโครงสร้าง โดยการร่างข้อคำถามที่มีลักษณะแบบปลายเปิด เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ พิจารณาความสมบูรณ์พร้อมให้คำแนะนำปรับปรุงผู้วิจัยนำมาปรับแก้ไข จากนั้นดำเนินการจัดทำเอกสารเสนอขอรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ 034-2562 ให้การรับรองเมื่อวันที่ 22 เมษายน 2562 จากประธานคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย ระดับบัณฑิตศึกษา วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา
3. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึก แบ่งเป็นการประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) โดยมีประธาน/รองประธาน เทรย์ญิก/เลขาของกลุ่มสตรี ตัวแทนคณะกรรมการกลุ่มสตรีต้นแบบของจังหวัดฉะเชิงเทรา และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) กลุ่มหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง และกลุ่มนักวิชาการด้านการพัฒนาบทบาทสตรี/องค์กรสตรี
4. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกประเภทข้อมูล (Typological analysis) การเปรียบเทียบข้อมูล (Comparative analysis) และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยสนับสนุนและปัจจัยอุปสรรคในการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีดังต่อไปนี้
 - 1.1 ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) ผู้นำกลุ่มมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพ 2) การสนับสนุนจากรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) การสนับสนุนจากครอบครัว 4) การสนับสนุนจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม 5) ความเข้มแข็งและความสามัคคีของกลุ่มสตรี 6) กิจกรรมของกลุ่มเป็นการตอบสนองต่อความต้องการ
 - 1.2 ปัจจัยอุปสรรคที่สำคัญ ประกอบด้วย 1) การขาดความพร้อมด้านเศรษฐกิจของครอบครัวสตรี 2) ปัญหาภายในครอบครัว 3) อุปสรรคด้านเวลาของสมาชิก 4) ขาดการมีส่วนร่วมจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ 5) การเข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์
2. ผลการศึกษาแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า
 - 2.1 ด้านภาวะผู้นำ คือ ผู้นำกลุ่มต้องมีภาวะผู้นำกลุ่มและมีศักยภาพสูงเป็นผู้มีความรู้ มีวิสัยทัศน์กว้างไกลไม่เห็นแก่ตัว ไม่หวังประโยชน์ส่วนตน พุดจริงทำจริง มีจิตสาธารณะ และเป็นแบบอย่างที่ดีกับสมาชิกภายในกลุ่ม
 - 2.2 ด้านการสนับสนุน คือ ต้องมีการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งของจังหวัดและท้องถิ่น ควรเข้ามาช่วยกันในการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
 - 2.3 ด้านกระบวนการดำเนินงาน คือ ต้องมีกระบวนการดำเนินงานภายในกลุ่มสตรีที่ชัดเจน มีโครงสร้างองค์กรการแบ่งอำนาจหน้าที่ชัดเจนและมีการวางแผนเป้าหมายที่ชัดเจนอย่างชัดเจน

2.4 ด้านอำนาจหน้าที่ คือ การให้อำนาจหน้าที่แก่สมาชิก จะต้องให้มีอิสระในการดำเนินงานแก่สมาชิก อย่างเต็มที่อย่างเท่าเทียมกันมีสิทธิ์ในการตัดสินใจ ซึ่งสมาชิกเหล่านั้นไม่ได้ทำตามคำสั่งจากเบื้องบนอย่างเดียว แต่ตัวสมาชิกมีอิสระทางความคิดด้านการตัดสินใจ

2.5 ด้านการส่งเสริม คือ มีการส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนาตนเองและให้ความรู้แก่สมาชิก ให้ความรู้สมาชิก เพื่อต่อยอดทางความคิดพัฒนาเป็นรูปแบบการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ มีการนำเอาความรู้เข้ามาให้แก่สมาชิก ภายในกลุ่ม เพื่อให้สมาชิกได้มีความรู้เรื่องการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน

2.6 ด้านการพัฒนาบุคลากร คือ สตรีจำเป็นต้องมีทักษะในการพูดต่อที่สาธารณะด้วยบางครั้งการเข้าไป ทำงานพัฒนาชุมชนจำเป็นต้องนำเสนอโครงการกิจกรรม ต่อผู้อื่นในชุมชนด้วย

2.7 ด้านการสนับสนุน คือ ต้องมีการสนับสนุนอาชีพแก่สมาชิก แม้แต่บุคคลที่ไม่สามารถออกไปทำงาน ข้างนอกได้ สามารถสร้างอาชีพให้ ซึ่งจะทำให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ และเมื่อสตรีมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคง ทางด้านความเป็นอยู่ ส่งผลให้สตรีก้าวเข้ามามีบทบาทในการเข้าร่วมพัฒนาชุมชนมากขึ้นเพราะไม่ต้องกังวลต่อรายได้ ความเป็นอยู่

3. ผลการกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นสำหรับกลุ่มสตรีในพื้นที่อื่น สำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีดังต่อไปนี้

3.1 ควรเร่งจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาสตรีและกลุ่มสตรีของจังหวัด รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ การเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัด

3.2 ควรร่วมกันผลักดันให้รัฐบาลมีการกำหนดนโยบาย และกลไกการขับเคลื่อน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนา องค์กรสตรีในทุกระดับอย่างต่อเนื่องและจริงจัง

3.3 ควรดำเนินการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยี การใช้สื่อดิจิทัล เพื่อการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นขององค์กรสตรี เพื่อให้องค์กรสตรีสามารถศึกษาค้นคว้า และนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรสตรีได้

3.4 ควรเร่งจัดทำหลักสูตรแกนกลางในการพัฒนาสตรีและกลุ่มสตรีของจังหวัด เช่น หลักสูตร การทำงานเป็นทีม หลักสูตรพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำ หลักสูตรการเขียนโครงการ เป็นต้น เพื่อพัฒนาศักยภาพ ของผู้นำสตรีรวมถึงกระบวนการทำงานเป็นเครือข่าย เมื่อด้วยเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การขับเคลื่อนสตรีในการนำไปสู่ การพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็งยั่งยืนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

อภิปรายผล

1. การเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีปัจจัยสนับสนุน ที่สำคัญเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์และมีศักยภาพของผู้นำ การสนับสนุนจากรัฐบาล หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จากครอบครัว และจากเพื่อนสมาชิกในกลุ่ม ความเข้มแข็งและความสามัคคีของกลุ่มสตรี และการมีกิจกรรม ของกลุ่มเป็นการตอบสนองต่อความต้องการ จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยสนับสนุนที่สำคัญสำหรับการขับเคลื่อนการบริหาร จัดการกลุ่มสตรีให้มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมได้นั้น จะต้องประกอบด้วยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคคล ผู้นำ องค์กรภาครัฐและภาคเอกชนที่ช่วยให้การส่งเสริมสนับสนุนทุก ๆ ด้าน ร่วมกันเป็นอย่างดี ดังนั้นส่วนใหญ่คนที่ จะเข้ามาร่วมกลุ่มในการพัฒนาท้องถิ่นชุมชนได้ นอกจากจะต้องมีความเสียสละแล้ว ที่สำคัญ ตัวกลุ่มสมาชิกสตรีต้องมีความพร้อมทางเศรษฐกิจ สอดคล้องกับการศึกษาของสังคม โยคะวิสัย และจุมพล นิมพานิช

(Yogawisai & Nimphanit, 2016, pp. 140-143) ได้ศึกษาการส่งเสริมบทบาทของกลุ่มสตรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลกุดตุ้ม เทศบาลตำบลโนนสัง เทศบาลตำบลโคกศรี เทศบาลตำบลยางตลาด เทศบาลตำบลหนองหิน และเทศบาลตำบลกกกุง พบว่า สตรีมีการชักจูงกันเข้ามาทำงานด้วยการรวมกลุ่มกันเองหลังเสร็จจากฤดูกาลทำนา ซึ่งส่วนใหญ่สตรีจะรวมกลุ่มกันทำอาชีพเสริมตามความถนัดของกลุ่มตนเอง กลุ่มสตรีได้รับโอกาสทางสังคมมากขึ้น กลุ่มสตรีจะมีศักยภาพและเล็งเห็นคุณค่าของตนเองกล้าแสดงความคิดเห็น กล้าเข้ามามีส่วนร่วมในสังคมและสนุกสนานเวลาได้อยู่ร่วมกัน 5) ปัจจัยความเข้มแข็งและความสามัคคีของกลุ่มสตรี ปัจจัยกิจกรรมของกลุ่มเป็นการตอบสนองต่อความต้องการ พบว่า ปัจจัยกิจกรรมของกลุ่มเป็นการตอบสนองต่อความต้องการ ต้องเป็นเรื่องที่กลุ่มสตรีให้ความสนใจแล้วก็ต้องเกิดจากความรู้ ความต้องการของชุมชน เรื่องที่จะทำสามารถจะตอบสนองความต้องการของประชาชนและคนในชุมชนได้ และงานวิจัยของปรียาพร สุภงข และกอบกุล วิศิษฐ์สรศักดิ์ (Subongkoch & Wisitsorasak, 2016, p. 2263) ที่ศึกษารูปแบบการบริหารการพัฒนาของกลุ่มสตรี เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จังหวัดเพชรบุรี พบว่า การศึกษา การมีส่วนร่วมของชุมชน ควรต้องมีพัฒนาการประจำตำบลมาร่วมประชุมเพื่อบอกถึงวิธีการใช้ข้อมูลเหล่านั้น เพราะสามารถนำมากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในกิจกรรมที่จะช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน จะทำให้ได้กิจกรรมที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการของคนในชุมชน

2 การเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา มีปัจจัยอุปสรรคที่สำคัญ ได้แก่ การขาดความพร้อมด้านเศรษฐกิจของครอบครัวสตรี ปัญหาภายในครอบครัว อุปสรรคด้านเวลาของสมาชิก การขาดการมีส่วนร่วมจากกลุ่มคนรุ่นใหม่ และการเข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ นั้น อาจเนื่องมาจากการทำงานของกลุ่มสตรีในการเข้าไปพัฒนาชุมชนเป็นเรื่องที่ทำด้วยความเสียสละ เป็นจิตอาสา ไม่มีค่าตอบแทนแบบเป็นตัวเงิน ซึ่งสอดคล้องกับ อธิราพร ทองปัญญา (Thongpanya, 2014, abstract) ที่ได้ศึกษากระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน พบว่า บริบทการเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาชุมชนของเยาวชน คนรุ่นใหม่ของชุมชนห้วยหมอนทองค่อนข้างน้อยมาก เป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นในชุมชน ผู้นำและคนในชุมชนเริ่มตระหนักและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคนรุ่นใหม่ควบคู่กับการพัฒนาชุมชน 5) ปัจจัยการเข้ามาเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ พบว่า ด้วยความเป็นสังคมเมืองในปัจจุบัน การดำเนินการของกลุ่มสตรีจึงมีคนที่ยากเข้ามาเพื่อหาผลประโยชน์กับกลุ่มสตรี โดยส่วนใหญ่จะมีการพูดคุยกันโดยผลประโยชน์เป็นหลัก โดยเอาผลประโยชน์เป็นตัวตั้ง มีส่วนสอดคล้องกับลักคณา โยคะวิสัย และจุมพล หนีมพานิช (Yogawisai & Nimphanit, 2016, pp. 143-144) ได้ศึกษาการส่งเสริมบทบาทของกลุ่มสตรีในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นของเทศบาลตำบลกุดตุ้ม เทศบาลตำบลโนนสัง เทศบาลตำบลโคกศรี เทศบาลตำบลยางตลาด เทศบาลตำบลหนองหิน และเทศบาลตำบลกกกุง พบว่า นโยบายประชานิยมและอิงผลประโยชน์ของพวกเขาทำให้กลุ่มสตรี ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรเป็นการใช้งบประมาณของแผ่นดินเพื่อผลประโยชน์ของนักการเมืองและ กลุ่มพวกพ้องของตน

3. แนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ การมีภาวะผู้นำและมีศักยภาพสูง และเป็นแบบอย่างที่ดีกับสมาชิกภายในกลุ่ม ดังที่ Stogdill (1974, p. 411) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือความริเริ่มและอำนาจไว้ซึ่งโครงสร้างของความคาดหวังและความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกของกลุ่ม การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งของจังหวัดและท้องถิ่น เพื่อเข้ามาช่วยกันในการพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง การมีกระบวนการดำเนินงาน มีโครงสร้างองค์กร การแบ่งอำนาจหน้าที่ มีการวางแผนเป้าหมายภายในกลุ่มที่ชัดเจน การให้อำนาจหน้าที่แก่สมาชิก ให้มีอิสระในการดำเนินงานอย่างเต็มที่

และเท่าเทียมกัน มีสิทธิ์ในการตัดสินใจ การส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนาตนเองและให้ความรู้แก่สมาชิก เพื่อต่อยอดทางความคิดพัฒนาเป็นรูปแบบการดำเนินงานอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาบุคลิกภาพให้กลุ่มสตรีมีทักษะในการพูดต่อที่สาธารณะในการนำเสนอโครงการกิจกรรมต่อผู้อื่นในชุมชน และการสนับสนุนอาชีพแก่สมาชิก สามารถพึ่งพาตนเองได้ มีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงทางด้านความเป็นอยู่ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ มิ่งขวัญ คงเจริญ (Kongcharoen, 2011, pp. 19-36) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของชุมชนแห่งการเรียนรู้ที่พบว่าองค์ประกอบภายในของผู้นำ ได้แก่ 1) ความต้องการที่จะควบคุมสมาชิกอื่นในชุมชน คือ ความเป็น ผู้นำ พร้อมทั้งจะทำงานทุกอย่างเพื่อชุมชน ทุกคนในชุมชนยอมรับในตัวผู้นำ 2) ความเชื่อในความสามารถของตนเอง คือ ความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสามารถ มีความน่าเชื่อถือ 3) การยกย่องตนเอง คือ เป็นคนดี เสียสละจริงจัง กล้าคิด กล้าพูด กล้าทำ กล้าตัดสินใจ มีความจริงใจ เอื้อเฟื้อ เผื่อแผ่ และ 4) ความเชื่อในศักยภาพของตนเอง คือ มีความยุติธรรม มีความพร้อมที่จะทำงาน โปร่งใส เปิดเผย รับผิดชอบ ทำตัวเป็นกลาง อยากพัฒนาชุมชนให้โดดเด่น

3. การกำหนดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการขับเคลื่อนแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสำหรับกลุ่มสตรีในพื้นที่อื่น โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศรีและกลุ่มสตรีของจังหวัด แผนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรีในจังหวัดร่วมกันผลักดันให้รัฐบาลมีการกำหนดนโยบาย และกลไกการขับเคลื่อน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรสตรีในทุกระดับต่อเนื่องอย่างจริงจัง การดำเนินการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยี การใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นขององค์กรสตรี เพื่อให้องค์กรสตรีสามารถศึกษาค้นคว้า และนำมาใช้ในการบริหารจัดการองค์กรสตรีได้ รวมไปถึงเร่งจัดทำหลักสูตรแกนกลางในการพัฒนาศรีและกลุ่มสตรีของจังหวัด เช่น หลักสูตรการทำงานเป็นทีม หลักสูตรพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำ หลักสูตรการเขียนโครงการ เป็นต้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำสตรีรวมถึงกระบวนการทำงานเป็นเครือข่าย เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การขับเคลื่อนสตรีในการนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็งยั่งยืนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017, pp. 65-120) โดยเน้นให้สตรีทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าถึงและได้รับการศึกษาทุกระดับ มีโอกาสเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมถึงการพัฒนาศักยภาพด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สตรีได้รับการปฏิบัติอย่างเสมอภาคและมีโอกาสเข้าร่วมทางเศรษฐกิจ และสังคม โดยแนวทางการพัฒนาเน้นการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพสตรี ผ่านระบบการพัฒนาทักษะและระบบการศึกษาที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รวมทั้งการส่งเสริมให้สตรีได้เข้าถึงและพัฒนาความรู้ด้านเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อให้รู้เท่าทันและสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาศักยภาพ การพัฒนาโลกและปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ เพื่อเอื้อให้ผู้หญิงมีโอกาสเข้าร่วมและรับประโยชน์จากระบบเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะการเข้าถึงแหล่งเงินทุนที่ถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งการสนับสนุนและจัดการศึกษาวิจัยและสร้างองค์ความรู้ เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการเพิ่มโอกาสและศักยภาพของสตรีทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งการนำความรู้มาใช้ประโยชน์ 4) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งจัดทำหลักสูตรแกนกลางในการพัฒนาศรีและกลุ่มสตรีของจังหวัดฉะเชิงเทรา เช่น หลักสูตรการทำงานเป็นทีม หลักสูตรพัฒนาศักยภาพความเป็นผู้นำ หลักสูตรการเขียนโครงการ เป็นต้น เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้นำสตรี รวมถึงกระบวนการทำงานเป็นเครือข่าย เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การขับเคลื่อนสตรีในการนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็งยั่งยืนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับ ประทีน แสงไทย พระราชปริยัติกวี และพระมหาพรชัย สิริวโร (Saengthai, Phra Rajapariyatkawi, & Phramaha Pornchai Sirivaro, 2018,

pp. 1334-1346) เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างพลังศักยภาพสตรีเพื่อพัฒนาชุมชนตามหลักพุทธธรรม ผลการศึกษาพบว่า ด้านข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ภาครัฐควรให้การสนับสนุนจัดเป็นหลักสูตรเพื่ออบรมผู้นำสตรี โดยมุ่งเสริมสร้างให้เกิดพลังศักยภาพก่อน แล้วให้ผู้นำกลับไปปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดีในหน่วยงาน หลังจากนั้นควรจัดให้บุคลากรสตรีผู้ได้บังคับบัญชาเข้ามาอบรมเป็นโครงการนำร่อง โดยผู้นำจะต้องสังเกตการเปลี่ยนแปลง ที่ได้รับการอบรมรวมทั้งให้ผู้ร่วมงานที่เป็นบุรุษหรือผู้ที่ยังไม่ได้เข้ารับการอบรมร่วมประเมินผลด้วยหากได้รับผลประเมินที่ดี จึงควรขยายผลและนำไปเป็นตัวอย่างในส่วนงานอื่น ๆ ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและกลไกการขับเคลื่อนแนวทางและวิธีการเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสำหรับกลุ่มสตรีในพื้นที่อื่น ได้แก่

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศรีและกลุ่มสตรีของจังหวัดฉะเชิงเทรา รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์การเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มสตรี
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรร่วมกันผลักดันให้รัฐบาลมีการกำหนดนโยบาย และกลไกการขับเคลื่อนอย่างจริงจัง
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ส่งเสริมการพัฒนาด้านเทคโนโลยีการใช้สื่อดิจิทัลเพื่อการพัฒนาเสริมสร้างพลังเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเร่งจัดทำหลักสูตรแกนกลางในการพัฒนาศรีและกลุ่มสตรีของจังหวัดฉะเชิงเทรา

เอกสารอ้างอิง

- Community Development Department. (2019). *Report of product sales under the One tambon One Product project, fiscal year 2016-2018*. Bangkok : Center data center system for storage and utilization, Ministry of Interior. (In Thai)
- Kongcharoen, M. (2011). Development of a Community Empowerment Model to Promote the Sustainability of Learning Communities. *SDU Research Journal*, 7(2), 19-36. (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *The 12th National economic and Social Development Plan (2017-2021)*. Bangkok : Office of the Prime Minister. (In Thai)
- Saengthai, P., Phra Rajapariyatkawi, & Phramaha Pornchai Sirivaro. (2018). The Empowerment Model of Women for the Community Development According to Buddhist Principles. *Journal of MCU Peace Studies*, 6(4), 1334-1346. (In Thai)
- Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of leadership: A survey of theory and research*. Free Press.
- Subongkoch, P., & Wisitsorasak, K. (2016). Model for Administration of Woman Group Development for Phetchaburi Community Empowerment. *Veridian E-Journal, Silpakorn University*, 9(2), 2255-2267. (In Thai)

- Thammasat University Research and Consultancy Institute. (2017). *Strategies for Women Development 2017-2021*. Bangkok : Department of Women's Affairs and Family Development. (In Thai)
- Thongpanya, T. (2014). *A Participatory Empowerment Process for Raising Youth's Consciousness in Community Development*. Thesis, Doctor of Philosophy degree in Human and Community Resource Development, Kasetsart University, Bangkok. (In Thai)
- Yogawisai, L., & Nimphanit, C. (2016). The Promotion Of The Role Of Women In The Economic, Social And Cultural Development Of A Subdistrict Municipality: Case Studies Of Kutdu Subdistrict Municipality, Nonsang Subdistrict Municipality, Khoksri Subdistrict Municipality, Yangtlat Subdistrict Municipality, Nonghin Subdistrict Municipality, Kokkung Subdistrict Municipality. *Journal of Rangsit Graduate Studies in Business and Social Sciences*, 1(2), 135-148. (In Thai)

ผู้เขียนบทความ

นางสาวเกษวดี เนื่องศรี

นักศึกษาปริญญาเอก หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ
มหาวิทยาลัยบูรพา
เลขที่ 169 ถนนลงหาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมือง
จังหวัดชลบุรี 20131

E-mail: khunketnaka@gmail.com

ดร.กิจฐเขต ไกรवास

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยาลัยการศึกษานานาชาติ
วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุจิตร ชินสาร

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยาลัยการศึกษานานาชาติ
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา